

Forog a korong az Érmelléken...

A fazekasság, mint fő vonzerő a kézműves és hagyományőrző napokon

A kézművesség nem más, mint a hagyományos népi művesség, a kézi gyártás régi céhes hagyományainak tisztelete. A kézműves termékeknek van egy sajátos minőségi követelményrendszerük, aminek meg kell felelniük. Ennek alapjaival ismerkedtek az érmelléki gyermekek az augusztus 1–4. között megrendezett VI. Érmelléki Kézműves és Hagyományőrző Napok alkalmával.

Az Érintő Egyesület szervezésében hagyománnyá nemese-dett érmelléki kézműves foglalkozások legkedveltebb mestere az Albisról visszajáró Sárkány Szabolcs fazekasmester, aki Irinyi János és Irinyi József szülőfalujában alapította meg saját fazekasműhelyét feleségével, Sárkány Melindával. Albis a Berettyó vidék és az Érmellék peremvonalán helyezkedik el Margitta közelében.

Az egykori margittai agyagművesség a kommunizmus idején szinte teljesen eltűnt. A Berettyó menti város fazekasságának egykori egyedi technikáját és motívumkincsét Emődi János, Wilhelm Sándor és Sándor Mária dolgozta fel, a kötetet a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság tette közkincsé 2013-ban.

Sárkány Szabolcs és felesége éppen ezt a hagyományt, ezt az egyedi stílust igyekszik újrateremtteni, ami szíve szerint való érték, mivel munkája másik része, a „szalagon való gyártás”, csak a család megélhetését szolgálja. Az Érmihályfalván zajló kézműves napokra minden nyáron szívesen jön, és nagy türelemmel igazgatja a gyermekkezeket az agyag formázásában. Míg kinyújtja kicsit az üléstől elgémberedett tagjait, arról faggatom, mikor látta meg először a sárban a korsót, és miért éppen ezt választotta megélhetése alapjául.

Mint mondta, az ő végzettsége állategészségügyi asszisztens, de ez nem hozott annyit a konyhára, hogy ebből otthont, családot tudjon alapítani. Így magyarországi fazekasműhelyekben próbált szerencsét feleségével együtt, ahol mintegy hat esztendő állt a rendelkezésére, hogy „elopja” a mesterséget.

Azóta már az albisi műhely mellett a családi fészek is elkészült, és a kerámiakészítés minden csínját-bínját ismeri. Megrendelésre kályhacsempeket is készít, amelyek mind-mind

egyedire szabottak, ezek viszont sok munkával járnak, és nem olcsó mulatság – mondja a korongmester.

Az „agyagos bácsi”

A hagyományőrző napokon a „kisininak” mindig sorban állnak az agyagos bácsi előtt, hogy kipróbálhassák a sár idomulását, csodaszamba menő alakulását. Bár sok a lucskok, sáros lesz a póló, de megéri a tálka, a korsó, a váza, a tányér alakulásának látványa, hisz a saját kezűleg formázott használati tárgyaknál a gyermekek értékrendje szerint sincs kedvesebb portéka.

A mester fáradhatatlanul terelgeti a gyermekkezeket, és csodák csodája, elkészülnek a különböző formájú tárgyak, amelyeket negyednapra ki lehet virágfűzérezni a lurkók nagy örömére. A mintegy 150–160 darab agyagedény kivirágoztatását követően kiállításra kerül, amit minden esztendőben a többi kézműves termékkel együtt haza lehet vinni.

A hagyományőrző napokon a „kisininak” mindig sorban állnak az agyagos bácsi előtt, hogy kipróbálhassák a sár idomulását, csodaszamba menő alakulását.

Közben Sárkány Szabolcs elejt még néhány titkot a mesterségéről, míg figyelem a gyermekhaddal való ügyködését. Elmondja, hogy a legjobb minőségű agyagot Révről szerzi be (település Bihar megyében) és azt is, hogy a mintákat a felesége készíti, neki jobban rááll a keze a finomabb vonalakra, így jól kiegészítik



Sárkány Szabolcs fazekasmester néhány titkot is elárult az agyagozásról

egymást. Nemrégiben Nagyszebenben mutatták be cserépből készült főzőedényeiket, amelyek ugyancsak kiállták a „tűzpróbát”, így első helyezést értek el a főzőversenyyel egybekötött bemutatón.

„Minden nyáron szívesen foglalkozok a gyermekekkel azt remélve, akad köztük olyan, aki igazi kedvet kap a korongozáshoz, és nem megy veszendőbe, ami a régiektől ránk maradt” – mondogatja néhány „elhasalt” agyagedény „lábra állítása” közben a kerámiamester.

Barackos üvegek és gyertyák

Közben Kovács Éva mihályfalvi üveg- és kerámiafestő is terelgeti a gyermekkezeket a poharak, sótartók mintázásában, festésében, hiszen itt már nem olyan könnyű helyrehozni, ami elkenődött, elromlott. Ő is itt tanítja a kicsiket-nagyokat minden évben. Csodaszép üvegköltemények jönnek ki a keze alól. E tudományt az ifjabbaknak is igyekszik átadni, megszerettetni velük. Bár az üvegfestők hadán is látszanak már a szívárvány összes színei, főleg az ujjakon, alkarokon, azért elkészülnek a törekény barackmintás és virágos csodák, valamennyi felcímkézve az alkotók neveivel.

Szilágyi Ferenc Hubart képzőművész az, aki a mindenes szerepét tölti be a rendezvényen: a tükörtlátókra ő segít alapszínt festeni, mutatja a mintázatot, mi illene inkább rájuk, de ha kell, a már megszáradt fazekas termékek alapszínezésénél is segítkezik, hogy haladjanak a kisebbek is.

A kétkezi munka értéke

Czeglédi Júlia, az érmihályfalvi EMNT-iroda vezetője, aki főszervező is egyben, és akinek a kezében összefutnak a rendezvény szálai, elárulja a szervezés főbb kulisszatitkait. Többek között azt, hogy már kora tavasszal megkezdik a programok kialakítását, az alapanyagok bevásárlását, a segítő pedagógusok és más önkéntesek beszerzését, teremfoglalást. A hagyományos foglalkozások mellett, mint a korongozás, az üvegfestés vagy a hímzés, minden évben van valami újdonság is, mint a gyertyaöntés – aminek ezúttal csak a bemutatására került sor, mivel tartottak attól, hogy balesetveszélyes lehet –, a szalma-, a papír- vagy a kosárfonás, nemezelés, és sok egyéb kézimunka. Támogatóik minden esztendőben ugyanazok, vagyis a magyar kormány a Bethlen Gábor Alapon keresztül, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága, az Érintő Egyesület,

az Érmelléki Gazdák Egyesülete, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács és Érmihályfalva önkormányzata.

Dr. Szilágyi Ferenc, az Érintő Egyesület elnöke, akitől a rendezvény sikeressége érdekében a lótas-futás sem áll távol, szerényen a háttérből igazgatja a dolgok menetét, pedagógusként szemmel tartja a nyüzsgő gyermekhadat, illetve a főpénztáros szerepét is betölti. Ő nyitotta meg az idei rendezvényt is, és minden esztendőben az utolsók között hagyja el a terepet, ahol négy nap alatt több mint 600 gyermek és felnőtt fordul meg.

A szombati záróünnepségen, amikor már minden elkészült és minden ott tarkállott a kiállító asztalokon, Szilágyi Ferenc Hubart képzőművész foglalta össze a tartalmas napokat, kiosztotta a részvételi okleveleket kicsiknek és nagyoknak, az önkénteseknek és valamennyi segítőnek. Ebben az évben a vezérgondolat ekképpen hangzott: „a fiatalokban így tudatosul a fogyasztói társadalom előtti kor előnye, amikor semmi sem volt eldobni való, inkább megtalálták annak új rendeltetését, s amit saját kezűleg voltak kénytelenek elkészíteni, annak nagyobb is volt a becsülete, éppen a belefektetett munka értéke által.”

SÜTŐ ÉVA



Szilágyi Ferenc Hubart mihályfalvi képzőművész is kivette részét a foglalkozások irányításából

Mire jó a kézművesség?

A kézművesség, a kézműves szakmák gyűjtőneve. Mielőtt szakmákká váltak volna, nem volt fontos a kézműves személye, aki rendszerint magának vagy szűkebb környezetének készített tárgyakat. Amikor a városi életforma, így a piac is kialakult, a kézművesek munkájának egy része áruvá vált. A kézzel elkészített termékek többnyire a mindennapi élet szükségletei, kellékei voltak: edények, bútorok, fegyverek, textíliák stb. E használati cikkeket előállító mesterségek története nagyon régre nyúlik vissza, és egyes ágai ma is az ősi formáikban maradtak fent. A kézművességnek a viszonylag szabad életformát biztosító munka jellege miatt mindig nagy volt az ázsója és a vonzereje. A kézművesek korábban idősebb mesteremberektől tanulták a szakmát, és az inasévek után szabadultak, majd vándorútra mentek, mestermunkát készítettek, beszerezték saját szerszámaikat és megnyitották saját műhelyeiket, így később maguk is mesterekké váltak. A gyárilap megjelenése előtt valójában minden szakma maga készítette szerszámaikat vagy eszközeit, a kézi munka szerves része volt az életnek. A gépek megjelenésével a kézi munka veszített értékéből és kiszorult a géppel nem végezhető nehéz testi munka vagy betanított segédmunka kategóriájába. A kézműves munka reneszánszának és újbóli megbecsülésének egyik akadálya, hogy a kézművesek tárgyai nem tudnak versenyezni a tömegcikkgyártás olcsó, értéktelen termékeivel.